

Telegraful Român

Apare Marția, Joia și Sâmbăta

ABONAMENTUL:

Pe un an 24 coroane.
Pe șase luni 12 cor. — Pe trei luni 6 cor.

Abonamentele și inserțiunile să se adreseze
Administrației ziarului «Telegraful Român», Sibiu, str. Măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției «Telegrafului Român», str. Măcelarilor Nr. 45.
Scrisori nefrancate se refuză. — Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Un șir cu litere mărunte pe patru întâia oară 30 fil.,
pentru a doua și a treia oară câte 20 fil.

Pentru inserate mai mari după învoială.

Soartea reformei electorale

În ședința de Sâmbătă a comisiunii parlamentare s'a terminat discuția generală asupra proiectului de reformă electorală. Proiectul, la discuția generală, s'a primit cu *unanimitatea voturilor*. Discuția specială va urma după sărbători, în primele zile din April. Până atunci se vor ține consfătuiri «intime», în vederea unui acord cu partidul muncii, evitându-se, — dacă se va putea, — mijloacele drastice: dizolvarea camerei și publicarea de alegeri nouă.

Înainte de a proceda la votare, în ședința amintită, șeful partidului național al muncii, contele Ștefan Tisza, a stăruit asupra însemnătății politice de naționalități în statul nostru.

«Marea majoritate a concetățenilor noștri nemaghiari, — a zis contele Tisza, — în zilele de grele încercări a stat cu tărie alături de națiunii maghiare și a statului ungar. Concetățenii slovaci, luptători în trupele noastre, s'au întrecut cu maghiarii în ceea ce privește eroismul și iubirea de țară. Tot așa *rutenii*. Același lucru îl susțin și despre purtarea unei părți a *românilor*. Românii ardeleni, — înainte de a veni în atingere nemijlocită cu armata României, — *nu au luat parte la nici un act de trădare a patriei*. Când au ajuns în contact cu armata României, s'a văzut că iubirea de patrie (la unii dintr'înșii. Red.) nu este atât de puternică, încât să reziste atracțiunii înrudirii de rasă». Pentru a lua măsuri potrivite, chestiunea trebuie în orice caz studiată și cunoscută temeinic.

Nu mai puțin instructive și interesante sânt declarațiile contelui Tisza

cu raport la politica culturală. Ministrul de justiție *Vázsonyi* adică susținea punctul de vedere al instrucțiunii publice *statificate*. Dimpotrivă, contele Tisza accentuează în deosebi *educația religioasă-morală*: aici este chezașia propășirii atât în direcția religioasă, cât și națională. Atrage atențiunea celor interesați asupra unei serii de articole apărute în Franța (în publicația *Revue des Deux Mondes*) împotriva statificării instrucțiunii. Autorul francez, pe temeiul unui raport ministerial, dovedește, că întreg corpul didactic al școalelor statificate din Franța s'a năzuit să crească pe seama țării o generație anarhistă, o generație contrară ideii de naționalitate și de stat.

Pentru viitorul patriei noastre este de importanță extraordinară, — zice oratorul mai departe, — ca instituțiile pedagogice (preparandiile), să rămână în *legătură strânsă cu bisericile lor*.

Privitor la dreptul de alegător, contele Tisza admite baza dreptului electoral universal. Dacă cere terminarea celor șase clase primare pentru obținerea dreptului de vot, nu pretinde însă dela alegător cunoștință de scris și citit în limba statului; cu alte cuvinte, vorbitorul nu leagă de probleme gramaticale îndreptățirea cetățeanului de a vota la alegeri de deputați.

Soartea proiectului se va hotărâ în cele mai apropiate ședințe ale discuției speciale: dacă primii trei paragrafi nu vor trece fără schimbări cardinale, guvernul, în conformitate cu angajamentele luate, va dizolva camera și va face pașii trebuitori pentru alegeri nouă.

În jurul unei circulare

Poate mulți dintre preoții satelor noastre, la primirea circularei consistoriale Nr. 9893 Șc. (în chestiunea creșterii ucenicilor) după luarea la cunoștință a cuprinsului, vor fi resolviți pe loc problema, — trecându-o «ad acta», sub cuvânt, de altfel justificat, că neavând în parohie ucenici, n'au cui sluji vecernia, nici cui predică.

Fiind vorba de înfăptuirea unui început mai sistematic a unei creșteri religioase și morale, — se cere un adaos lămuritor, care să îndatoreze pe toți păstorii sufletești ai satelor a scoate din arhivă circulara, a o reciti și a îndeplini cu râvnă apostolească îndemnul ei.

Au doară tinerii, — mai fiecare țaran își oprește pe unul dintre copii spre a-l instrui în cele economice, — împreună c'o parte însemnată dintre fete, — care în duminici se adună de obicei în jurul birtului, — au nu sânt ei tot atâția ucenici și ucenice?

Cu puțină stăruință, atât de ușor s'ar putea strânge acest tineret părăsit, în toată Dumineca la slujba Vecerniei, sau la «Școala Duminecei».

Povestea nu e nouă. S'a scris și discutat în această direcție, am putea spune, chiar destul. Durere însă că vorba nu s'a făcut trup. Pildele vii și cunoscute, care le vedem în creșterea compatrioților mult mai înaintați, — deși mulți locuiesc în același sat cu noi, — nu le aplicăm la tineretul nostru. Pe când tineretul adult, de pildă, al sașilor, în fiecare Duminecă cercetează Vecernia spunându-li-se cuvântul de învățătură, — al nostru bate drumurile, omorând vremea în lucruri nefolositoare.

Legătura firească, dintre școala poporală, a tineretului adult și a creștințioșilor în vârstă, ne lipsește cu desăvârșire.

E cunoscut, cum toată îngrijirea educației este lăsată în sarcina părinților și a școalei poporale. Părinții, lipsiți de învățăturile trebuincioase unei educații corespunzătoare, se achingă cum îi taie capul. Pentru diferitele neajunsuri și pentru neștiința lor, nu atât ei sânt vinovați, răspunderea cade mai mult asupra conducătorilor.

Școala poporală, cu toate piedecile vremii, a progresat, a făcut și face mult. Dar, ca ea să înzestreze tinerii școlari cu învățăturile trebuincioase, care să nu fie de loc date uitării, e peste putință. Vârsta copilărească, ce înclină spre libertate și jocuri, face pe mulți să privească școala ca o povară. Mentea fragedă a copilului nu înțelege însemnătatea mare a învățăturilor din școală.

E adevărat, că o parte a tineretului, fie prin școala de repetiție, fie prin intrarea la diferitele meserii, mai susține legătura cu viața școlară. O altă parte, cea mai mare, — rămânând a se îndeletnici cu economia, îndeosebi fetele după trei ani ai școalei de repetiție, (care în multe comune nu se țin), — rupe orce legătură cu școala.

La etatea, când începe mai bine să înțeleagă învățăturile, — când mai potrivit li s'ar putea atrage atențiunea asupra lor, — ne mai purtându-li-se grija, tinerii ajung în curând de abia își mai pot scrie numele.

În creșterea aceasta șubredă preotul n'are amestec... Trebuie să ni se umplă inima de amărăciune pentru nepăsarea, cu care purtăm rolul «de părinte și povățuitor» al parohiei,

FOIȘOARA

Pe drumuri

— Povestire de Vogué —

Pe vremea primei mele tinerețe, eră prin locurile noastre un bătrân negustor de mărunțișuri care se numea Fedia. Nimeni nu-i știa vr'un alt nume. De unde venea moș Fedia? Avusese el vrodă o familie, un stăpân, o meserie mai creștinească? Eată ce nimeni n'ar fi putut spune. Sânt la noi atâtea vieți de acestea singuratică, rătăcitoare, care nu țin de nimic, nu slujesc la nimic...

Moș Fedia călătorea prin sate, — de patru-cinci ori pe an îl vedeai ivindu-se eară, cu teleaga lui, căluțu-i slab și sacul de marfă plin. Nu-l iubea nimeni. Mai întâi că avea o meserie, pe care în deobște creștinii o lăsă pe seama țiganilor și a evreilor; cu șapca lui turtită, cu blana-i lungă de vulpe, cu înfățișarea-i sfioasă de căne bătut, semăna cu un derbedeu de drumul mare mai mult, decât cu un țaran rus, cinstit, ce se prezintă cuvințios, cu căciulă, cojoc de miel, cu privirea deschisă și cu râsul pe buze. Afară de asta, sătenii bănuiau pe bătrânul negustor că face far-mece; se zice că toți rățăcitoriiăștia fac

astfel de lucruri. Nu degeaba au ei în fundul sacului lor tot felul de cărți, cerneală, condee, ochiane cu care vezi un om la trei verste:ăștia umblă pretutindeni, cercetând toate casele; vin de se culcă noaptea, și pleacă înainte de zori; ce să te mai miri dacă deoache copiii și vitele?

Prin casele domnești moș Fedia era învinuit de fapte și mai rele: adesea, când avusese cineva nesocotința să-i dea adăpost, nu se mai găseau apoi unele lucruri; după plecarea vagabondului lipsea totdeauna câte ceva: un tacâm de argint, o secure, o bucată de pânză; servitori, argați, cu toții erau de acord că să învinuească pe negustor.

În sfârșit, trecea drept un beiv desăvârșit; de câte-ori fusese adunat de pe drumuri, căzut între roțile căruței lui. Se întâmplă, cu adevărat, că un om cade uneori de oboseală și de frig. În nopțile de eamnă; dar de cele mai multe ori nu riști să te înșeli presupunând, că omul acela e beat de rachiu.

Nu era o bătea de cârciumă, în care moș Fedia să nu fie în cele din urmă amestecat; după multe lovituri și multe țipete, se găsea totdeauna că vinovatul desordinei era tot străinul acela, tăcut și viclean, acuzat veșnic de hârțiile lui în ne-regulă.

În urma întâmplărilor acestora urâte, copiii urmăreau pe bătrân în stradă cu huiduieli și cu pietre; el grăbea pașul calului și fugea cu capul plecat, ca un om muștrat de conștiință. Cu un cuvânt, oamenii cum se cade nu puteau nici să cinstească, nici să iubească pe omul acesta îndoelnic.

Eu, cu toate acestea, iubeam pe moș Fedia. El făcea parte din întreaga mea copilărie; el figură în memoria mea în locul de onoare unde sânt impresiunile bucuriilor vii, mari. Ori cât de demult îmi aduceam aminte, bătrânul negustor era nedespărțit de ajunurile marilor sărbători. Ce emoțiune când auziam clopoțelul calului său la poartă! El intra în tinda caldă, cu blana-i de vulpe, cu adierea de frig, de zăpadă și de mizerie; deschidea coșul lui de răchiță cu două desparțituri: ce de comori erau acolo înăuntrul Toji din casă se adunau; fetele din curte, cu ochii strălucind de lăcomie, se înghiesuiau, să vadă mai bine, scormonind cu amândouă mâinile panglicile, broderiile, bațistele alese. Eu pândeam cu nerăbdare desparțitura din fund, pe care o cunoșteam bine și unde erau împachetate jucăriile. Când buzunarul meu eră gol de bani, moș Fedia părea că pricepe fața-mi desnădăjduită; el

îmi strecura pe furis priviri tare bune într'adevăr; îmi dădea pe datorie cuțite de Tula și poze frumoase pictate, de Suzdal. Mai târziu tot el îmi aducea cărți, praf de pușcă pentru vânat...

În acest timp tatăl meu încrunta din sprincene și făcea semne de înțelegere bătrânului nostru îngrijitor, care-și lua aerul său de căne bănuitor. Indată ce se isprăviau târguelile, negustorul nu stătea; își lega marfa, i se deschidea ușa, fără să fie slăbit din ochi, în curte, și nimeni nu-l ajuta să-și ridice în căruță sarcina lui grea de marfă. Adeseori îmi venea să apăr pe bătrânul meu prieten, dar îndrăsneala îmi lipsea, și apoi știam de pe atunci că-ți pierzi timpul apărând pe cei pe cari toată lumea li atacă.

Cea din urmă dată când moș Fedia veni la noi, era într'o Duminecă a postului mare, târziu, pe o zi urâtă, cu vijelie. Înainte de a pleca, privi cerul și mă întrebă sfios dacă nu l-ar lăsa să doarmă în grajd cu calul lui. La ideea asta mama se speria, iar tata refuză cu un ton neînduplecat. Bătrânul negustor se depărtă fără să mai stăruie; alergai după el, și-i spusei încet:

— Moș Fedia, e hambarul moarei deschis, știi colo, mai jos de stăvilă; ai putea să te adăpostești acolo.

mai ales având în vedere durerosul fapt, că dela botez noi nu mai avem aproape nimic de-a face cu tineretul până la actul cununiei.

Aşa, de sine înţeles, nici munca şi stăruinţa bisericii şi-a amvonului, nu şi poate avea rodirile. Credincioşii nu sânt pregătiţi să înţeleagă ceea-ce învaţă în biserică. De asemeni nu putem aştepta dela parohienii noştri, să fie părinţi învăţaţi spre a da creştere aleasă tinerimii, când ei înşişi au trebuinţă de aceasta.

Toate aceste cerinţe de mare însemnătate le poate îndeplini «Şcoala de Duminecă» a tineretului adult condusă de preot, după plan chibzuit de conducători şi bărbaţi aleşi ai noştri. Şcoala de Duminecă să fie obligatoare întocmai ca şcoala poporală, căutând pe calea această «a ţinea aprinsă lumina sufletului celor mici şi a celor mari».

Prin nimic nu s'ar putea întregi mai bine circulara pomenită, de cât prin înfiinţarea cursurilor şcolare de adulţi. Acestea să stee sub controla protopopilor.

Preotul să ţină seamă de întreg tineretul adult, adică nu numai de aceia cari cercetează cursul, ci şi de aceia, cari se găsesc pe la şcoli, pe la meserii, negoţuri etc.

Cu un cuvânt, precum un părinte de familie ştie rostul fiilor săi, astfel şi preotul, voind a justifica numirea de părinte sufletesc, se cuvine să cunoască paşii şi gradul de pricepere al fiilor săi duhovniceşti.

Pe la 1911 şi 1912 se începuse, cu oarecare stăruinţă şi pe lângă controlă bună, instruirea adulţilor. În multe părţi Duminecă de Duminecă se întruneau adulţii la şcoală în timpul iernii, din Noemvrie până în Aprilie. Dar instrucţia aceasta nu se făcea pretutindeni la fel, fiindcă nu s'a dat din centrul arhidiecezei un plan studiat.

Furia războiului a pus stavilă începutului promiţător. Acum ar fi de neapărată trebuinţă reluarea cursurilor de adulţi, pe lângă un plan întocmit în amănunte şi impus tuturor parohiilor din mitropolie.

Altfel, dacă se lasă lucrurile în grija celor de jos, iar dela centru se dau numai îndrumări generale, e de prevăzut că rezultatul nu va fi deplin mulţămitor.

Ioan Popa.

— Mulţămesc, boerule — îmi răspunse el, — dar oricum, am să ajung cu bine la oraş.

— Şi de te-apucă viscolul pe drum, ce te faci? Omul îşi reluă mutra umilită de iepure speriat:

— Nu-i nimica, boerule, cui ce-i pasă de moş Fedia? Nu prea ţine loc mult în lumea lui Dumnezeu: dacă-l loveşte vre-o nenorocire, n'o să se jăluiască nimenea.

Niciodată bătrânul nu vorbise aşa de mult dintr'odată. Mă întorsei cu totul uimit, şi nu puteam crede că era om stricat.

A doua zi fusei cam ruşinat când tata, intrând în odaia mea cu totul turburat îmi spuse vestea mare:

— Slavă Domnului — strigă el — că nu te-am ascultat. Te felicit pentru o croştă!

Şi-mi povestii cum se dăduse foc, în noaptea aceea, casei unui vecin de moşie al nostru, un boer care se purta aspru cu ţărani şi trăia rău cu ei. Tatăl meu nu se îndoia, că asta era tot o posnă a păgânului, pe care fusese cât paci să-l adăpostească.

Intr'adevăr, îl arestară chiar în ziua aceea, hoinărind într-o pădure de molifti din apropierea casei aprinse.

O anchetă fu deschisă, dar cu toată truda procurorului, nu se putu descoperi

Nou guvern în România.

Din Bucureşti se anunţă:

Monitorul oficial comunică lista noului cabinet: Ministru preşedinte şi la interne este *Marghiloman*, la externe: *C. Arion*, la război: *Hârjeu*, la finanţe: *Săulescu* la justiţie: *Dobrescu*, la culte: *Mehedinţi*, la comerţ: *Meisner*.

Spania neutrală. Mesagiul prin care în 19 l. c. s'a deschis adunarea deputaţilor din Spania (cortesele), declară că raporturile între ţară şi străinătate sânt dintre cele mai prieteneşti. Statele beligerante recunosc lealitatea *politice centrale* a Spaniei. Guvernul va urma şi mai departe politica de neutralitate, cum cer interesele statului spaniol.

Mesagiul vorbeşte apoi de reforma puterii armate pe uscat şi pe mare, şi anunţă o serie de proiecte pe teren social, pentru înlăturarea răului cauzat de situaţia economică pe urma războiului, de care sufer şi ţările neutrale.

Programa comisariatului regesc

Prin decret regal a fost numit, — cum am anunţat — comisar regesc al Ardealului fostul ministru de interne *Gavril Ugron*. Intervievat de un ziarist, noul comisar a făcut declaraţiuni asupra misiunii şi programului său de muncă. Intre altele a declarat, că sfera de activitate a comisariatului guvernial din Ardeal trebuie decentralizată.

Chestiunea alimentării o prevede comisarul trimis de guvern. Expositura din Ardeal a ministeriului de agricultură în viitor nu va fi supusă sferei de competenţă a comisariatului regesc guvernial.

În curs de două luni se vor putea distribui ajutoarele pentru pagubele suferite cu războiul. Ajutoarele se împart după comitate.

Munca statificării şcoalelor confesionale o îndeplineşte baronul Dr. Emil Horvath.

În ceea ce priveşte politica de proprietate aceasta se va face pe cale legislativă.

Se vor coloniza în Ardeal maghiari din România şi invalizi ai războiului.

Se va stărui asupra regulării definitive a gazului subpământean şi a altor chestiuni de economie şi industrie pentru Ardeal.

Reţeaua liniilor ferate ale Ardealului se va întocmi aşa, ca această parte a ţării să aibă comunicaţie nu numai cu Ungaria, ci şi cu răsăritul, către Odesa, Brăila şi Galaţi.

S'a luat în program statificarea unui număr confesional de şcoale.

Se proiectează o nouă împărţire administrativă a comitatelor şi statificarea poliţiei şi a afacerilor sanitare.

nimic hotărât împotriva lui; instrucţiunea dovedea vinovăţia unei femei din satul nostru, o oare-care Aculina, în serviciu la casa nefericitului nostru vecin. Femeia asta, dată afară chiar în ajunul crimei după o scenă violentă cu ameninţări şi lovituri, nu se întorsese la coliba ei decât a doua zi dimineaţa, şi nu putea spune cum petrecuse noaptea.

Justiţia a liberat pe moş Fedia, nu însă fără a-l dojenii, ameninţă, şi dându-i ordinul să părăsească locurile acelea.

Trei luni după aceea, procesul criminal se judeca în mijlocul unei mari mulţimi de oameni. Tatăl meu fu citat ca martor, căci Aculina era originară de pe moşiile lui. El plecă spre oraşul districtului şi se învoi să mă ia în trăsura lui; mă lăsă cu caii la han, recomandându-mi să-l aştept cu răbdare. Această însă nu se potrivea cu curiozitatea mea; mă luai după paşii lui, mă străcurai în sala de şedinţă, şi de-acolo, grămadit în colţul sobei, lângă uşa, urmări desbaterile cu o emoţiune foarte firească la vârsta mea. Fiecare amănunt al acestei dimineţi e încă de faţă în amintirea mea.

Cunoaşteţi pretoriile ruseşti de provincie: o sală goală, un dublu rând de bănci la dreapta şi la stânga; în fund, pe o estradă, o masă pentru judecători; dea-

Mersul războiului

Telegrame oficiale dela biroul de presă al ministrului preşedinte

Raportul statului nostru major:

Budapesta, 20 Martie. (Of.) Nici un eveniment însemnat.

Armistiţiul cu România l-am prelungeşte până în 22 Martie.

Budapesta, 21 Martie. (Of.) Pe frontul vestic artileria austro-ungară a intrat în luptă împotriva francezilor şi englezilor.

În Veneţia s'a început de mai multe ori, în mod considerabil, activitatea războinică.

Şeful statului major.

Raportul statului major german:

Berlin, 20 Martie. (Marele cartier general). Frontul vestic: Grupul de armate al principelui de coroană Rupprecht şi al principelui moştenitor german: Lucrarea vie de recunoaştere s'a continuat între malul mării şi canalul Labassé. Luptă de artilerie, care în sectoarele acestea se domolise dimineaţa, a crescut de nou după amiază. Activitatea războinică, în celelalte părţi ale frontului, s'a redeschis numai în ceasurile de seară, la sudvest de Cambay,

între Oise şi Ailette, la nord de Berry au Bac şi pe unele locuri din Champagne.

Grupul de armate al lui Gallwitz şi al principelui Albrecht de Württemberg: La Verdun s'a continuat lupta violentă de focuri. Artileria, de ambele părţi, s'a luptat pe multe locuri întrebunţând mari cantităţi de muniţie. Dintr'o întreprindere de-a noastră la nord-est de Bures am adus prizonieri şi mitraliere. Activitate puternică a dezvoltat duşmanul în pădurea Parroy. Focul întezit de dimineaţă a durat aşa zicând neîntrerupt până seara. Artileria franceză a fost vioale şi în sectoarele dela Blamont şi Badonviller.

Frontul răsăritean: În Ucraina, pentru a curăţi liniile ferate ce duc dela Olmopol spre nordost, trupe din Württemberg după luptă la Novo-Ucrainca, au alungat câteva bande tari.

Armistiţiul, încheiat cu România şi expirat în 19 Martie, l-am prelungeşte până în 22 Martie la 12 ore din noapte.

Pe celelalte fronturi nimic nou.

Ludendorff.

Contribuiri pe seama „Asociaţiunii”

Pe seama instituţiei noastre culturale, care de prezent, în urma războiului îndelungat, are a se lupta cu mari greutate de ordin financiar, şi îndeosebi pe seama şcoalei civile de fete împreunate cu internat şi pentru reeditarea şi urmarea mai departe a «Bibliotecii populare», s'au făcut în timpul din urmă câteva contribuiri atât din partea unor institute de credit, cât şi din partea câtorva particularicu pricepere şi cu tragere de inimă pentru interesele obşteşti.

Anume, dintre *institutele de credit* au contribuit:

1. «Economul» din Cluj. K. 2000 din care K. 1000 pe seama fondului neatacabil al şcoalei şi K. 1000 pentru editarea «Bibliotecii populare».
2. «Lumina» din Sibiu „ 300 pentru fondul şcoalei de fete.
3. «Arieşana» din Turda „ 150
4. «Crişana» din Brad „ 150
5. «Vulturul» din Dicio-Sân-Mărtin. „ 50
6. «Armonia» din Cincul mare „ 25

supra lor, pe zidul văruiat alb, un ceasornic mare şi un Crist. În ziua aceea sala era plină; în băncile din dreapta toţi boerii, toţi proprietarii din partea locului, funcţionarii din oraş; în băncile din stânga, ţărani din Ivanovca, cătunul incendiat, şi cei din satul nostru aproape toţi. Pe banca acuzaţilor, învinovăţiţi. Puţin mai îndărăt una din rudele ei mulcomea două fetiţe şi purta în braţe un nou născut: erau copii Aculinei.

Toată atenţiunea mea se fixă asupra acestei femei. Ea era încă tânără, dreaptă şi zdravănă, nici urâtă, nici frumoasă; o faţă adevărată de rusoaică, rotundă, turcită, rumenă, cu o expresie mărginită şi îndărătnică. Părea că abia ascultă ce mormăie cu vocea-i adormită asistentul judecătorului; ea nu se uita nici la public, nici la judecători; ochii ei rămăneau întinşi asupra geamului mare bombat al ceasornicului, şi a arătătoarelor ce umblau acolo, dedesubt; din când în când ochii îi se întorceau repede spre uşa de intrare, apoi reveneau la pendulă, desamăgiţi şi neliniştiţi; părea că aşteaptă pe cineva sau ceva, ce până la un ceas oarecare trebuia să vină.

(Va urma)

7. «Bănăţana» din Bucureşti.	K. 10
Total: K. 2685	

Particulari:

1. *Gavril Precup*, profesor în Blaj. K. 1000
2. *A. Barseanu*, profesor în penziune, Sibiu. „ 1000
3. *Dr. Liviu Micşa*, avocat în Dej, întru amintirea neuitatei sale soţii născ. Lucreţia David, pe seama şcoalei civile de fete. „ 1000
4. *Dr. Amos Frâncu*, director de bancă, Cluj, prinos întru amintirea iubitei sale mame. „ 200 (din care K. 100 pe seama fondului şcoalei şi K. 100 pentru «Biblioteca populară»).
5. *Dumitru Banciu*, farmacist, Sălişte. „ 200
6. *Ioan Chirca*, notar comunal în Sălişte, şi d-na *Ana Chirca*. „ 200
7. *Samoilă Crăciun*, proprietar, Doştat. „ 200
8. *Dr. Aurel Novac*, avocat, Biserica-albă. „ 100
9. *Andrei Boboroni*, proprietar, Biserica-albă. „ 100
10. *D. Balanescu*, proprietar, Biserica-albă. „ 100
11. *lordache Roşca Căpitănu* comerciant, Sălişte „ 100
12. *Florian Cocian*, avocat, Domnin. „ 50
13. *Gherasim Serb*, asesor consistorial, Arad. „ 40
14. *Basilii Suciu*, v.-protopop, Căpuşul-de-Câmpie. „ 40
15. *Dr. Mihail Grosşianu*, avocat, Oraviţa, întru pomenirea nepotului său Mihail Borcian din Sasca montană, căzut pe câmpul de onoare „ 30
16. *Nicolae Popovici*, preot, Alibunar. „ 30
17. *Teodor Harşianu*, paroh, Chimitelnic. „ 10

Total: K. 4400

Relevăm îndeosebi, cu deosebită mulţumită şi recunoştinţă, frumoasa contribuţie a institutului «Economul» din Cluj, a cărui Direcţiune a aflat de bine a decide, să propună adunării generale, ca în fiecare an să pună la dispoziţia «Asociaţiunii» suma

de K. 1000, din care $\frac{1}{2}$ pentru fondul neatacabil a școalei și $\frac{1}{2}$ pentru edițiile din «Biblioteca populară»; totodată a hotărât, ca în fiecare an să se aboneze pe seama cabinetelor de lectură parohiale, întemeiate de »Economul», câte 200 exemplare din numerii «Bibliotecii populare», ce vor apărea, iar funcționarii, membrii Direcțiunii și ai Comitetului de supraveghiere ai Institutului s'au obligat a contribui în fiecare an cu 1 % a apunamentelor, cele revin de drept, cu destinația, ca rezultatul să fie împărțit în părți egale pentru necesitățile curente ale școalei civile de fete și pentru «Biblioteca populară».

Avem firma credință, că acest frumos exemplu al institutului «Economul» și al factorilor ei conducători va fi urmat și de celelalte institute de credit românești din patrie, și în genere, că publicul nostru va ține seamă și în împrejurările grele de acum, de însoțirea noastră culturală și de instituțiile întemeiate de dânsa.

Sibiu, 18 Martie n. 1918.

Biroul «Asociațiunii».

România și Înțelegerea

— Convenția secretă —

Guvernul bolșevician a publicat documentele secrete rusești, de pe timpul țarismului. Astfel a eșit la iveală și *convenția militară ruso-română* din anul 1916. Contractul cuprinde 17 puncte și este semnat de agenții militari ai Rusiei, Franței, Angliei, Italiei și României.

Punctele principale din această convenție sunt:

§ 1. Ca întregire a contractului de alianță încheiat în 17 August 1916 între Rusia, Franța, Anglia, Italia și România, aceasta se obligă a mobiliza toate forțele sale teritoriale și maritime, și a ataca Austro-Ungaria nu mai târziu de 28 August 1916. Operațiunile române se vor începe în ziua declarării războiului.

§ 2. Din momentul subscrierii acestei convențiuni și în cursul mobilizării și concentrării armatei române, *armata rusească* e îndatorată a desfășura o acțiune dintre cele mai energice pe întreg frontul austriac în scopul asigurării operațiunilor române amintite. Acțiunea aceasta are să fie puternică și ofensivă, mai ales în Bucovina, unde trupele rusești în orice caz trebuie să-și păstreze pozițiile, precum și forța lor numerică actuală.

Cu începerea la 25 August 1916 *flota rusească* ia asupra sa siguranța portului Constanța și îndatorirea de a împieda orice debarcare de trupe pe litoralul român, precum și orice înaintare dușmană în delta Dunării.

România recunoaște dreptul Rusiei de a folosi Constanța ca port de război, și a lua măsuri împotriva submarinelor dușmane.

Corăbiile de război rusești, care vor păzi țărmurile Dunării și vor sprijini armata și flota română, stau sub comanda supremă română și vor fi active pe acest râu împreună cu monitoarele române.

§ 3. Rusia e datoare să trimită în Dobrogea în cursul mobilizării armatei române, două divizii de infanterie și una de cavalerie, în scop de acțiune comună, cu armata română împotriva armatei bulgare.

Puterile înțelegerii se obligă ca după începerea acțiunii militare române, în timp de cel mult opt zile să pornească ofensivă decisivă la Salonic, pentru a ușura mobilizarea și concentrarea tuturor forțelor române.

§ 4. Rusia, Franța, Anglia și Italia se obligă a prevedea România cu material de război și proviziuni, cari vor fi încărcate pe corăbiile române sau de ale înțelegerii și for face drumul prin Rusia.

§ 9. Trupele regale române și imperiale rusești vor avea din principiu comanda lor proprie și zona lor de operațiuni de război separată, precum și independența deplină la operațiuni. Linia demarcațională între cele două armate străbate dela Dornavăț pește Bistrița și văile dela Sajó și Someș către Dobrița. Operațiunile vor avea ca punct principal înaintarea prin Ardeal spre Budapesta întrucât permite situația militară dela sudul Dunării.

Trupele rusești amintite în §-ul 2, menite a coopera cu armata, română, vor sta sub comanda supremă a armatei române. Pentru cazul, că contingentul trupelor rusești care operează la sud de Du-

năre se va spori în mod însemnat și anume, în măsura, că în privința numerică vor fi egale sau mai mari decât trupele române, cu care au să opereze împreună, un astfel de contingent, dacă iese de pe teritoriul român, poate să formeze o armată separată, care va sta sub comandă supremă rusească.

§ 10. Pe teritoriul național precum și pe cel ocupat de armata rusească din părțile care încheie contractul, pot să treacă armatele celeilalte părți contractante, numai dacă cere interesul general și țanta generală, în fiecare caz după înțelegere prealabilă în scris.

§ 12. Prisonierii, prada de război și trofee cășigate de una din armate, li aparțin ei. Prada de război, câștigată în lupte comune și pe același loc de luptă, va fi împărțită între trupele, care au luat parte la lupte conform forțelor numerice. Totuși comanda superioară imperială rusească, pentru a înlesni prevederea armatei române, îi va ceda materialul de război și proviziile cuceririlor comune, dacă va avea nevoie îndeosebi urgentă.

§ 13. Spre a se lua înțelegere între armatele române, ruse și aliate, relativ la operațiunile lor, va fi trimis câte un reprezentant al armatei române atât în cartierul general rus, cât și în acela al armatelor aliate, căruia la nevoie li se va alia un număr oarecare de ofițeri. Asemenea vor fi trimiși reprezentanți ai armatei ruse și aliate în marele cartier român.

§ 14. Dacă în cursul operațiunilor se vor ivi împrejurări, care vor cere măsuri noi, sau chestii, ce nu sunt cuprinse în actuala convențiune, atunci toate aceste chestii vor fi examinate în cartierul general, în înțelegere cu delegații puterilor aliate și hotărâte cu consimțământul comandamentului suprem.

§ 15. Spre a se putea lua măsuri pregătitoare până la începerea operațiunilor, armatele aliate se vor înțelege asupra planului de război până se încep operațiunile militare.

§ 16. Chestia unui armistițiu va fi hotărâtă după înțelegerea generală de comandamente superioare ale armatelor aliate.

§ 17. Convențiunea rămâne în vigoare dela semnarea ei până la încheierea unei păci generale.

Făcut în 5 exemplare, în București, la 17 August 1916. — Încălțările.

Inoirea abonamentelor

Invităm onorații abonati ai ziarului *Telegraful Român*, ale căror abonamente expiră cu sfârșitul lui *Martie*, să binevoiască a le înnoi de cu vreme, stăruind în cercuri cât mai largi pentru lățirea organului nostru.

Abonamentul, indicat în fruntea foii, se face prin *mandat poștal*, trimis la adresa: *Administrația Telegrafului Român în Nagy-szeben* (Sibiu).

Numele abonatului, locuința sa și ultima poștă, să fie scrise corect și legibil.

Administrația Telegrafului Român.

NOUTĂȚI

Predică în catedrală. În Duminică întâi din sfântul și marele post, în 11 Martie v., va predica în catedrala din Sibiu protoiereul asesor consistorial, părintele *Lazăr Triteanu*.

Preoțimea noastră și amvonul. Preoțimea noastră în timpul din urmă aduce tot mai multe dovezi despre înțelegerea glasului vremii. Porunca evangheliei și dispoziția canonului 58-lea apostolesc încep să pătrundă intensiv în sufletul preoțimii, care prin introducerea ciclului de predici început în catedrala din Sibiu a primit exemplul dela locul așteptat.

Înregistrăm cu bucurie, că preoțimea din tractul Timișoarei cu începerea din Duminică lăsatului de carne a inaugurat un ciclu de predici în biserica din Timișoara-fabrică. Dorim ca și în alte tracte să se facă începutul predicii sistematice, spre lauda lui Dumnezeu și binele bisericii.

Bani noi. Guvernul ungar, în înțelegere cu guvernul austriac, va pune în circulație bani noi, și anume: bancnote de 5 coroane și monete de 50 fileri. — De dorit ar fi baterea monetelor de 5 fileri.

Publicul s'ar obișnuie, în cazul acesta, să socotească banii în fileri, nu în crețari, cum se face și azi, mai ales în pătura de jos a locuitorilor, pentru care 20 fileri sânt tot «10 crețari», 10 fileri sânt «5 crețari», 1 coroață «50 crețari», bancnota de 2 cor. este «1 florin», și așa mai departe; — din 5 fileri însă cam greu se vor face «doi crețari și jumătate».

Femeile în serviciul războiului. Știre din Viena anunță, că guvernul austriac a prezentat parlamentului un proiect de lege, care dispune, ca fiecare bărbat de 17—60 ani, care nu face serviciu militar și fiecare femeie de 19—40 ani, cu considerare la împrejurările excepționale produse prin război, are datorința să stea la dispoziție spre a putea fi aplicată în serviciul binelui public al statului, orașului, sau comunei. Proiectul se va lua în desbatere în ședințele ce vor urma după Paști.

Plătirea pagubelor de război în comitatul Sibiului. Pagubele de război cauzate pe teritoriul comitatului Sibiu s'au stabilit în prima instanță. Acum vor fi revizuite în urma unei ordonanțe a ministrului de interne. Pagubele de război le stabilește o comisiune sub prezidenția comitetului suprem, fiind membri: vice-comitele, câte un expert al ministeriilor de comerț, agricultură și finanțe, un trimis al comandei militare din Sibiu, și 4 membri ai comisiunii municipale comitatense. Acei din urmă sunt: Frideric Buertmes, Dr. Vasile Preda, Simeon Schmidt și Gavril Zăgoni.

Ajutoare prizonierilor cari vin acasă. Direcțiunea centrală a societății *Crucea Roșie Ungară* și comisiunea înființată de această societate în scopul ocrotirii prizonierilor, va porni o colecție regnicolă pentru prizonierii lipsiți, cari se întorc acasă. S'a ales anume o comisiune care se va îngriji ca acțiunea să nu se amâne. Dăruirile sânt a se trimite la casa biroului de informație pentru prizonieri: «*Vörös Kereszt hadifoglyokat gyámoltó hiv. pénztára*» (Budapest, IX. Ráday u. 16).

Cheltuielile de război rusești. Consiliul comisarilor poporului a făcut constatarea că la 15 Ianuarie a. c cheltuielile de război ale Rusiei au atins cifra de 50 miliarde și 600 milioane ruble.

Măsuri potrivite. Fabrica *Daimler* de automobile și motoare în Germania a realizat profituri de milioane prin furnizarea articolelor sale pe seama armatei. În considerare că venitele acestea neobișnuite se atribuie prețurilor exagerate, precum și falsificării datelor introduse în registrele fabricii, comisiunea specială a camerei imperiale germane a cerut cancelarului luarea de măsuri pentru a examina registrele tuturor întreprinderilor, care lucrează pentru armată, și așa să stabilească prețurile după date exacte.

O adunare jubilară. Liga romano-catolică, *Katholikus Népszövetség*, și-a ținut adunarea jubilară, de zece ani ai existenței, în 11 l. c. în sala vechiului parlament din Budapesta. Din rapoartele și cuvântările, pronunțate cu această ocazie s'a putut vedea atât lucrarea extraordinară de bogată în roade binefăcătoare obținute de Liga catolică în organizarea membrilor săi, cât și programul de muncă pentru viitorul apropiat. O cale analogă trebuie urmată și din partea conducătorilor celorlalte confesiuni din țara aceasta.

În amintirea iubiților răposați. Neconsolata mamă *Sofia Vasile* din Sibiu, a binevoit a dăruie întru veșnică odihnă a fiilor săi răposați *Dr. Alexandru Vasile*, fost avocat, și *Romulus Vasile*, fost practicant la «Albina», suma de 10 cor. la *fondul Andrei baron de Șaguna* pentru ajutoarea cu *preferință* a văduvelor și orfanilor noștri căzuți pe câmpul de onoare. Pentru prinos exprimă sincere mulțumiri: *Victor Tordășianu*, președintele Reuniunii meseriașilor sibiieni.

Explozie urlașă în Franța. O mare explozie de munițiuni, întâmplată la Courtneuv, lângă Paris, a produs o cumplită pustiire. Deși cenzura franceză oprește publicarea amănuntelor acestei catastrofe, zia rele elvețiene și italiene află, că a explodat cel puțin un *million* de granate, așa că în localitatea Courtneuv n'a rămas *peatră pe peatră*. Pustiirile se văd la distanțe de chilometri. Sânt mii de răniți și sute de morți. Explozia se crede că s'a produs din nebagărea de seamă a unor soldați, cari duceau o ladă de granate. Paguba, în bani, se urcă la milioane.

Arestarea unui vrăjitor ucigaș. Ziarul *Drapelul* scrie: În Pâncota, comitatul Aradului, a fost descoperit un vrăjitor periculos,

care de ani de zile înșela poporația cu vrăji și «medicină de casă». Oamenii aveau încredere oarbă în șarlatan, care vindea «leacurile» cu prețuri ne mai pomenite. Deunăzi sosind la el din satul vecin un țaran, l-a înștiințat, că mai mulți bolnavi, îl așteaptă să vină să-i vindece. Vrăjitorul a mers la fața locului. Prima «pacientă», țărancă Floarea Bogdan, a «vindecă» repede. Avea niște rane pe corp, spre vindecarea cărora i-a recomandat vrăjitorul o unsoare făcută de el, cu care să se ungă pe corp. Bolnava a cumpărat 2 tuburi cu 160 cor. și conform sfatului și-a uns înaintea de culcare întreg corpul. Asemenea a făcut și Ioan Mariș, cumpărând cu alți soți 6 «medicină».

După urmarea întocmai a sfatului, i-au apucat dureri cumplite și până dimineața au murit, în chinuri grozave, doi pacienți. Ceialalți s'au bolnăvit grav. Jan-darmeria a arestat șarlatanul.

Teatru cinematograf. Sâmbătă în 23 Martie se dă la *Apollo*, în Strada Sche-wis: *Industria de mătăsă în Japonia*, admirabile tablouri colorate, și *Călătorul de noapte*. Duminică și Luni, în 24 și 25 Martie, *Loja Nr. 13*.

Lista

Contribuitorilor pentru cununa și pentru ridicarea unui monument la mormântul vrednicului nostru protopop răposat *Ioan Bercan* din Cohalm, și restul ca a bază al unui fond, ce are să poarte numele răposatului.

	Cor. fil.
1. Ilarion Enciu paroh ort. rom.	10—
2. Ioan Moise, cantor	5—
3. Ioan A. Costea, membru în com.	4—
4. Ioan B. Șerban, episcop I.	2—
5. Dumitru Ludu, episcop II.	2—
6. Chiriac Ludu,	2—
7. Petru Datcu,	2—
8. Dumitru Datcu,	2—
9. Ioan Corcodel,	2—
10. Ioachim Datcu,	2—
11. Ioan Corcodel Miron,	2—
12. Nicolae Novac Brăgutin,	2—
13. Ioachim Puia,	2—
14. Avisalon Braga,	2—
15. George Braga,	150—
16. Nicolae Novac,	1—
17. Salomia Novac,	1—
18. Ioan Coman,	1—
19. Ioan Datcu Cocos,	1—
20. Elisafra Braga,	1—
21. George Braga, (kicsi)	1—
22. Zimovie Damian,	1—
23. Dumitru L. Crișan,	1—
24. Floarea Grigorie Biriș,	1—
25. Longhin Ghica,	1—
26. Hariton Corcodel,	1—
27. Teodor Biriș,	1—
28. Bucur Becheș,	1—
29. Ioan B. Șerban,	1—
30. Gavrilă Biriș,	1—
31. Maria P. Biriș,	1—
32. Ioan Z. David,	1—
33. Ambrosie Balea,	1—
34. Maria Vasu,	1—
35. Mihai Corcodel,	1—
36. George Samoilă,	1—
37. Dumitru Z. Crișan sen.,	1—
38. George Orzea,	1—
39. Paraschiva Z. Corcodel,	80—
40. Pavel Corcodel,	50—
41. Dumitru I. Datcu,	40—
42. Ioan Baba,	40—
43. Isaia Corcodel,	1—
44. Hariton Corcodel, toți economi,	1—

Total Cor. 6960

Sumă colectată în 11 Februarie 1918 în parohia ort. română din Mucundorf—Nagymoha (u. p. Lemnek).

Ilarion Enciu,
paroh ort. rom.

Cărți și reviste

Dor de lumină. Sub titlul: *Dor de lumină* părintele Dr. Ștefan Cioroianu a scos de sub tipar o nouă lucrare de valoare. Precum în publicațiunile de până acum, așa și în cea de față, zelosul autor urmărește și realizează cu dibăcie rară scopul de a răspândi gândirea creștinească în clasa intelectualilor și lumină în masele poporului. Cele 30 piese, care fac conținutul lucrării, dau într-o formă atrăgătoare îndrumări și învățături isvorâte din concepția creștină pentru diferite probleme și situații ale vieții omenești. Lectura lor o recomandăm cu toată căldura. Se poate procura la *Librăria Arhidiecezană* din Sibiu, cu prețul de 4 cor. plus porto 50 fil.

„VICTORIA“,

:-: institut de credit și de economii, societate pe acții în Arad. :-:

Convocare.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii «VICTORIA» prin aceasta se invită, conform §-ului 17 din statute, la

a XXX-a adunare generală ordinară,

care se va ține în Arad, la **24 Martie st. n. 1918, la 11 ore înainte de amiază**, în localitățile institutului (Calea Arhiducelui Iosif Nr. 2).

Obiecte:

1. Raportul direcțiunei, al comitetului de supraveghiere și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra împărțirii venitului curat.
3. Alegerea a doi membri în direcțiune.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în sensul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și anunța la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotență, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Arad, la 14 Martie 1918.

Direcțiunea institutului.

ACTIVA.

Bilanț la 31 Decembrie 1917.

PASIVA.

	Cor.	fil.		Cor.	fil.
Cassa în număr	516,514	16	Capital societar 12,500 acții à Cor. 200	2,500,000	—
Capitale elocate la alte bănci	11,528,867	50	Fond general de rezervă	1,000,000	—
Cambii	10,419,886	37	Fond special de rezervă	986,507	76
Imprumuturi hipotecare	2,006,515	—	Fond de penziuni	393,829	03
Imprumuturi în Cont-curent cu acoperire hipotecară, pe efecte, pe oblig. imprum. de stat și arânda Sicula	3,086,131	86	Depuneri spre fructificare	27,263,393	16
Avansuri pe efecte	50,545	—	Depozite de cassă	528,108	34
Efecte proprii	5,158,400	—	Creditori	96,297	68
Realități proprii	608,916	45	Contribuție la depuneri	49,332	63
Mobilier descris	—	—	Dividendă neridicată	17,878	—
Interese tranzitoare restante	35,123	29	Interese tranzitoare anticipate	170,093	14
			Venit transpus din anul trecut	52,173	83
			Profit curat	352,686	06
	33,410,899	63		404,859	89
				33,410,899	63

DEBIT.

Contul Profit și Pierdere la 31 Decembrie 1917.

CREDIT.

	Cor.	fil.		Cor.	fil.
Interese pentru depuneri spre fructificare	1,033,183	40	Venit transpus din anul trecut	52,173	83
Spese:			Interese:		
Salare	54,739	87	dela cambii	727,163	93
Bani de cvartir	15,082	52	dela imprumuturi hipotecare	170,318	94
Imprimare, diverse plăți și spese de birou	74,465	84	dela avansuri pe efecte	5,275	42
Porto postal	7,048	35	dela capitale elocate la alte bănci	372,284	75
Chirie	7,600	—	dela efecte proprii	134,558	59
Marce de prezență	3,600	—	dela imprumuturi în Cont-curent	232,317	40
Contribuție	96,168	93	Provizii și alte venituri	75,054	87
Dare după interese de depuneri 10%	103,318	32	Chirii și alte arânzi	40,919	39
Mobilier amortizat	10,000	—			
Venit transpus din anul trecut	52,173	83			
Profit curat	352,686	06			
	1,810,067	12		1,810,067	12

Arad, la 31 Decembrie 1917.

Sava Raicu m. p.,
director executiv.

Pentru contabilitate:
Petru Vasilon m. p.

DIRECȚIUNEA:

Mihail Veliciu m. p., președinte.

Dr. Nicolae Cioclan m. p.

Traian Vățianu m. p.

Roman R. Giorogariu m. p., vice-președinte.

Dr. Aurel Demian m. p.

Petru Truția m. p.

Axentie Secula m. p.

Dr. Stefan C. Pop m. p.

Raportul comitetului de supraveghiere:

Onorată adunare generală!

Conformându-ne dispozițiilor legii comerciale și statutelor institutului, în ședințele noastre, ținute în anul de gestiune 1917, am scontrat toate ramurile de operațiuni ale institutului «VICTORIA» atât la centrală, cât și la filialele noastre din Chișineu, Șiria și Boroșineu, și pretutindeni am aflat ordine și punctualitate exemplară.

Am cenzurat și confrontat «Bilanțul» și Contul «Profit și Pierdere» cu inventarele, registrele principale și auxiliare și cu extrasele și le-am aflat întru toate exacte.

Pe baza acestora primim atât propunerea privitoare la împărțirea venitului curat de K 404,859 89, precum și celelalte propuneri ale direcțiunei și le recomandăm și On. adunări generale spre primire.

După aceasta rugăm On. adunare generală să binevoiască a da atât direcțiunei, cât și comitetului de supraveghiere absolutul pe anul de gestiune 1917.

Arad, la 14 Martie 1918.

COMITETUL DE SUPRAVEGHIARE:

Dr. Sever Ispravnic m. p.,
președinte.

Dr. Cornel Ardelean m. p.

Dr. George Vessa m. p.

Procopiu Givulescu m. p.

Dr. Ioan Nemet m. p.

Revăzut și aflat în ordine: **Aurel St. Șuluțiu m. p.,** revizor expert la «Solidaritatea».